

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

**BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM
2013/2014**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Karolina Soukupová

**Formy vzdělávání dospělých v Dětském domě
Zábrdovice**

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jiří Vronský

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2013 / 2014

BACHELOR THESIS

Karolina Soukupová

**Forms of adult education in the Children's home
Zábrdovice**

Praha 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Jiří Vronský

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Karolína Soukupová .....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu PhDr. Jiřímu Vronskému za jeho pomoc při vedení práce a užitečné rady a Mgr. Lence Sládečkové za poskytnutí potřebných informací o Dětském domě Zábřovice a jejich pracovnících.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá formami vzdělávání dospělých v Dětském domě Zábrdovice. Teoretická část popisuje celoživotní vzdělávání, vzdělávání dospělých a jeho formy, dále pracovníky v Dětském domě Zábrdovice a Dětský dům Zábrdovice a jeho služby.

Praktická část obsahuje vyhodnocení dotazníkového šetření zaměstnanců, dobrovolníků a praktikantů Dětského domu Zábrdovice, o jejich dosaženém vzdělání a potřebách dalšího vzdělávání pro efektivnější uplatnění.

Klíčové pojmy

Vzdělávání dospělých, formy vzdělávání, motivace, Dětský dům Zábrdovice, dobrovolníci, pracovníci.

Annotation

This thesis deals with forms of adult education in the Children's house Zabrdovice. The theoretical part describes lifelong learning, adult education and its forms, as well as the staff at the Children's House and Children's Zabrdovice house Zabrdovice and its services. The practical part contains an evaluation of the survey of the staff, volunteers and interns Children's House Zabrdovice, their level of education and training needs for effective implementation.

Key words

Education of adult, forms of education, motivation, Children's home Zábrdovice, volunteers, employee.

Obsah

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1. VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 Vzdělávání dospělých	13
1.2 Formy vzdělávání dospělých	14
1.3 Motivace	16
2. DĚTSKÝ DŮM ZÁBRDOVICE	19
2.1 Aktivity	19
2.1.1 Asaben	20
2.1.2 NZDM	21
2.1.3 Doučování	22
2.2 Dovednosti pro práci v DDZ	23
3. PRACOVNÍCI DĚTSKÉHO DOMU ZÁBRDOVICE	25
3.1 Dobrovolníci a praktikanti	25
3.2 Zaměstnanci	26
3.3 Kurzy	27
3.4 Model pracovníka Dětského domu Zábrdovice	31
PRAKTICKÁ ČÁST	33
4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE	33
4.1 Cíle praktické části práce	33
4.2 Metodika	34
4.3 Formulace otázek	35
5. VÝSLEDKY PRAKTICKÉ ČÁSTI	37
5.1 Interpretace výsledků	37
5.2 Vyhodnocení otázek	41
ZÁVĚR	44

ÚVOD

Autorka pro svoji práci zvolila téma Formy vzdělávání dospělých v Dětském domě Zábřdovice, Brno. Autorka byla po dobu dvou let na praxi v tomto zařízení a seznámila se se vzděláním pracovníků tohoto zařízení. Dětský dům Zábřdovice slouží jako centrum pro romské děti a mládež. Jsou zde různé služby, tzv. romská školka, doučování a volnočasové aktivity. Praxi v tomto zařízení považuje za jednu z nejvíce přínosných praxí po dobu svého studia na Vyšší odborné škole v Brně, obor sociálně právní činnost. Seznámila se tu nejen s problematikou romských dětí a vzdělávání v předškolním věku u romských obyvatel, ale také s chodem celého zařízení a jejími pracovníky. Po ukončení své praxe zde pracovala jako dobrovolnice a účastnila se i akcí mimo Brno, např. Romský talent, Praha, návštěva skautského tábora.

Jelikož v České republice nejsou zavedeny speciální mateřské školy pro romské děti, většina z nich mateřské školy ani nenavštěvuje, protože většina rodičů nepovažuje vzdělání za důležité, nemají ani potřebu své děti dávat do předškolního vzdělávání. Děti začínají navštěvovat základní vzdělání, bez toho aniž by uměly český jazyk. V rodině totiž mezi sebou mluví pouze romským jazykem. V tomto zařízení vyučují, jak pracovníci zařízení, tak také praktikanti z různých vysokých škol. Vzhledem k tomu, že se zařízení nachází v Brně, jsou praktikanti z brněnských vysokých škol, např. Masarykova Univerzita, Evangelická akademie, Vyšší odborná škola sociálně právní aj. Jejich studium je zaměřeno v oborech sociálně právní činnost, psychologie, speciální pedagogika, předškolní a mimoškolní pedagogika aj. Zaměstnanci mají vzdělání pracovníka v sociálních službách a hlavní vedoucí má magisterské pedagogické vzdělání v oboru speciální pedagogiky.

Za cíl práce si autorka dala popsat vzdělávání pracovníků v tomto zařízení, popsat formy vzdělávání a navrhnout efektivnější formy vzdělávání v Dětském domě Zábřdovice. Autorka bude popisovat jednotlivé formy vzdělávání, vzdělávání obecně, vzdělávání dospělých, motivaci, pracovníky v tomto zařízení a také popíše samotné zařízení Dětského domu Zábřdovice a její služby. Popíše jednotlivé kurzy, které pracovníci či praktikanti mají, ale také ty, které považují za přínosné si dodělat pro svoji práci v tomto zařízení. Autorka se domnívá, že pracovníci zařízení by měli mít konkrétní vzdělání a přehled určité problematiky pro lepší chod zařízení a efektivnější práci s romskými dětmi a mládeží.

Autorka formou dotazníku zjistí, jaké vzdělání a kurzy pracovníci a praktikanti mají, a které považují za nutné si dodělat, aby zefektivnili svoji práci v Dětském domě

Zábrdovice. Také bude čerpat ze svých zkušeností a nasbíraných informací, které po dobu dvou let získala jako praktikantka a dobrovolnice. Jelikož Dětský dům Zábrdovice má jen 7 pracovníků a praktikanty, bude výzkumný vzorek malý, což autorka považuje za jednu z negativních stránek svojí bakalářské práce. Při psaní bakalářské práce autorka spolupracovala s Mgr. Lenkou Sládečkovou DiS., která je vedoucí Dětského domu Zábrdovice. Mgr. Sládečková zde začínala jako praktikantka, kdy studovala vyšší odbornou školu sociálně právní, Evangelickou akademii. Později zde působila jako dobrovolnice a po ukončení vyšší odborné školy, zde nastoupila jako učitelka pro školku a doučování. Dnes je vedoucí tohoto zařízení. Dodělala si magisterské studium speciální pedagogiky a mimo jiné působí i jako pedagog na základní škole pro romské děti. S Dětským domem Zábrdovice spolupracuje již devět let, proto její informace byly přínosné a efektivní pro bakalářskou práci.

TEORETICKÁ ČÁST

1. VZDĚLÁVÁNÍ

„Vzdělávání lze charakterizovat jako proces, v němž si prostřednictvím vyučování člověk osvojuje soustavu poznatků a činností, kterou vnitřním zpracováním (zejména interiorizací) – učením – přetváří ve vědomosti, dovednosti a návyky.“ (Mužík, 2004, s. 1),
Vzdělávání člověka proto není omezeno žádnou věkovou kategorií, ale člověk se vzdělává od narození až do smrti. Ne pouze v době školní docházky, ale také při pracovních povinnostech.

Jan Ámos Komenský (1992, s. 122) měl ideu celoživotního vzdělávání, kde se člověk nevzdělává pouze rozumově, ale jde o vzdělávání, při kterém se utváří jeho charakter a kde se vytváří jeho celá osobnost. J. A. Komenský určil, co se v jakém věku člověk má naučit. V předškolním věku jsou rozvíjeny smysly a činnost, pokračuje cvičení rozumu, paměti, čtení, psaní a počty. Později vzdělávání myslí, jazyků a ruky. Ve škole mladosti se rozvíjí vůle a prohlubuje moudrost. V mužném věku se projevuje úroveň vzdělání prací a vytrvalostí. Dospělí lidé získávají morální hodnoty, jdou příkladem ostatním lidem. Ve stáří je hlavním úkolem pomáhat mladším svými životními zkušenostmi a moudře a spravedlivě využívat dosavadní životní práce.

Celoživotní vzdělávání se v dnešní době rozděluje:

- 1) Vzdělávání dětí a mládeže** - studium na školách,
  - vzdělávání a výchova v rodině,
  - zájmové vzdělávání,
- 2) Vzdělávání dospělých** - studium na školách,
  - další profesní vzdělávání,
  - občanské a profesní vzdělávání.

Rozdíly ve výchově dětí a mládeže dle Mužíka (2004):

- 1) Děti a mládež**
  - vzdělávání jako příprava na život,
  - zaměření na vzdělávací normativy,
  - určení potencionálního,
  - nápodoba a kontrola chování,

- převážně institucionální a stabilizované vzdělávací aktivity,
- cíle, obsah a formy výuky jsou unifikované,
- tradiční didaktické metody výuky,
- získané vědomosti a dovednosti jsou využívány až za určité časové období.

2) Dospělí

- vzdělávání jako nutný doprovodný jev života,
- zaměření na potřeby účastníka,
- učení potřebného,
- pomoc při řešení profesních a životních problémů,
- převážně decentralizované a flexibilní vzdělávací techniky,
- cíle, obsah a formy výuky jsou diverzifikované podle vzdělávacích potřeb,
- tvorba operativních metodických soustav podle vzdělávacích potřeb,
- získané vědomosti a dovednosti jsou využívány hned nebo za krátkou dobu (Mužík, 2004, s. 30-31).

1.1 Vzdělávání dospělých

Dospělý člověk je podle Palána chápán jako člověk, který dosáhl věku osmnácti let, ukončil formální vzdělávání a nastoupil do práce (Palán, 2002, s. 17). *„Vzdělávání dospělých je proces, ve kterém se dospělý člověk aktivně, systematicky a kontinuálně učí za účelem změny znalostí, názorů, hodnot, schopností a dovedností. Dospělým ve smyslu vzdělávání dospělých je osoba, která ukončila svou vzdělávací dráhu ve formálním vzdělávacím systému. Institucionalizované učení není v tomto pojetí hlavní náplní životní činnosti účastníka vzdělávání dospělých. Vzdělávající se dospělý není redukován na žáka nebo studenta, jeho hlavní sociální role jsou ty, které vyplňuje v práci, rodině a v sociálním životě“* (Průcha, 2006, s. 159).

Vzhledem k tomu, že dospělý člověk má stanovené cíle a priority, ví, v čem se chce zdokonalovat a jaké vzdělání potřebuje ke své práci. Jelikož pracovní nároky se zvyšují, je kladen větší důraz na vzdělávání z řad zaměstnavatelů.

Současnou situaci ve vzdělávání dospělých lze podle Beneše (2008) charakterizovat takto:

- Stále více se zvyšuje hodnota a prestiž vzdělávání.
- Vzdělávání se zaměřilo na získání vyšší pracovní kvalifikace.
- Vzdělávání se stává potřebou člověka a může vydělávat peníze, má tedy svůj trh.
- Učení se stává součástí způsobu života a životního stylu.
- Vzdělávání dospělých musí reagovat na změny společenské, změny ve vzdělanostní úrovni i v hodnotách člověka, jelikož lidé se mění, mají větší nároky, více si vybírají a bývají kritičtější.

1.2 Formy vzdělávání dospělých

Formy vzdělávání dospělých byly v minulosti jiné, než je známe dnes. Mezi nejstarší formy patřily besedy či tzv. polní kázání o zemědělství. Dále pak přednáškové večery, kurzy a později i korespondenční studium, konference apod. Některé z nich přetrvaly dodnes. (Bednaříková, 2007, s. 45)

Školy nejen vysoké, střední ale i vyšší odborné nabízejí vzdělávání pro dospělé ve formě studia večerního, dálkového, distančního, kombinovaného nebo externího. Některých forem ubývá, mění se nebo vzrůstá jejich obliba.

Podle Bednaříkové (2007) máme tyto formy studia:

- **Večerní forma studia** – většinou na středních školách, kdy dospělí docházejí do školy a mají stejnou náplň studia jako středoškolští studenti.
- **Dálkové studium** – jedná se o prezenční studium při zaměstnání s výukou pouze některé dny, většinou v pátek a sobotu. V těchto dnech se studenti účastní vyučování v určitých blocích formou konzultací, přednášek či seminářů. Tato forma výuky se však moc nevyužívá. Nahradila ji forma distančního a kombinovaného studia.
- **Distanční studium** – odkazuje studenty na samostudium, při kterém jsou využívány různé vzdělávací pomůcky, např. e-learning, multimediální CD, prezentace, internet, speciální programy atd. S vyučujícím studenty komunikují

pouze na dálku prostřednictvím e-mailu nebo internetu. Zkoušky jsou stejné jako u prezenčních studentů. Někdy probíhají i tzv. tutoriály, kdy se studenti setkají během studia se svým učitelem, formou hromadné konzultace.

- **Kombinované studium** – je kombinací distančního studia a prezenční výuky. Vyskytuje se především na vysokých školách, některé střední školy ho však nabízejí také. V současné době je tato forma studia nejvíce využívána pracujícími lidmi k získání vysokoškolského vzdělání. Původně vznikla kvůli zvýšení individuálního studia ve vzdělávání obecně. Každá škola má svůj vlastní systém výuky. Někdy je přímé výuky méně, a o to více řízeného samostudia, jiné školy nabízejí více cvičení a tutoriálů na vysvětlení látky. Některé předměty mohou být vedeny pouze jako distanční, jiné pouze prezenčně. Nejčastěji ale bývají rozděleny do obou způsobů výuky.
- **Externí forma studia** – probíhá formou samostudia, kdy je každému studentovi zvlášť sestaven individuální studijní plán. Ten bývá na určitou dobu (semestr, akademický rok, pololetí nebo školní rok). Předměty se ukončují standardním způsobem, tedy formou různých zkoušek.

Podle Plamínka (2010, s. 40) se vzdělávání dospělých rozděluje do šesti základních forem. Jedná se o školení, tréninky, konzultace, koučování a „učení z výkonu“, buďto učení z výkonu učitele, nebo učení z výkonu vlastního.

- **Školení** – specializuje se na předávání teoretických znalostí. Blíží se tradiční školní praxi označuje se také jako kurz nebo přednáška. Účastníci školení mají za úkol sedět a poslouchat, na otázky má školitel strohé odpovědi bez diskuze.
- **Tréninky** – specializuje se na získávání praktických dovedností. Podstatou je nácvik určitých postupů.

Školení a tréninky jsou vhodné, když myslíme na budoucí potenciál, než řešení současných potíží. Hodí se pro účastníky schopné samostatně využít modelových situací a zážitků z kurzu. Takto je vedeno i školní vzdělávání.

- **Konzultace** – neboli poradenství, úkolem je navrhnout řešení konkrétní reálné situace. Konzultant přichází do firmy s teoretickými znalostmi, praktickými dovednostmi a zkušenostmi z jiných firem.

- **Koučování** – snaží se najít konkrétní řešení a naučit lidi přemýšlet

V případě poradenství jde o podporu při řešení konkrétních kauz, při koučování o rozvoj schopností řešit podobné problémy samostatně. Koučování má dva důležité aspekty tj. koučování na řešení přijdou sami a vzdělání je zde zaměřeno přímo na budoucí způsobilost.

- **Učení z výkonu učitele** – neboli demonstrace (vzdělávaný přihlíží výkonu učitele), zde poradce radou pomáhá k řešení situace.
- **Učení z vlastního výkonu** – neboli stínování (učitel přihlíží výkonu vzdělávaného). Učitel do výkonu nezasahuje, dává později zpětnou vazbu.

Jde o dva velmi účinné způsoby vzdělávání, protože jsou v přímém kontaktu s praxí.

1.3 Motivace

Motivaci zde autorka uvádí proto, aby lépe vysvětlila, proč si lidé dodělávají vzdělání v pozdějším věku, při práci a např. v jiném oboru než, který studovali předtím. Motivace je velmi důležitá při každé činnosti, ať už u té, kterou vykonáváme rádi, nebo u té, kterou musíme vykonat z donucení nebo nátlaku.

Slovo motivace je odvozeno od latinského slova „movere“, což v překladu znamená hýbat se, pohybovat. Na lidskou psychiku působí specifické vnitřní hybné síly, které nejsou vždy vědomé. Jsou to motivy a pohnutky, které nám vytvářejí motivaci. Motivace jako obecný pojem obsahuje spoustu různých potřeb, přání a tužeb. Je to řetězec na sebe navazujících reakcí.

Motivační řetězec podle Koontz, Weihrich (1998)

Potřeby -> Vedou ke vzniku-> Přání -> Která způsobují -> Napětí -> Která vedou ke vzniku -> Aktivit -> Jejichž výsledkem je -> Uspokojení

Motivace je podle Armstronga (2007) definována také podle typu na vnitřní a vnější motivaci:

- **Vnitřní motivace** – je ovlivněna faktory, které pocházejí ze samotného nitra člověka. Jsou jí utvářeny a ovlivňují tak každého v jeho rozhodování, způsobu chování a jednání. Mezi tyto faktory patří např. autonomie, tedy volnost při různých činnostech, dále pocit odpovědnosti, možnost rozvíjet se a uplatňovat své schopnosti. Tyto vnitřní motivy se považují za velmi silné, neboť vycházejí z pocitů člověka.
- **Vnější motivace** – zahrnuje vše, co přichází z okolí člověka, aby byl určitým způsobem motivován. Ne vždy však tyto faktory mají takový účinek jako u vnější motivace. Zahrnují sice odměny v podobě peněz či různých pochval, které fungují nejvíce, mohou ale také mít i demotivující účinek jedná-li se o motivátory ve formě stresu.

Motivace vzniká a utváří ji tzv. zdroje motivace. Zdrojů motivace je několik. Mohou to být např. základní potřeby, návyky, zájmy, hodnoty a ideály. Základní potřeby se rozdělují na primární a sekundární potřeby. Primární potřeby zahrnují funkce a činnosti lidského těla. Jsou to potřeby biologické a fyzické, jako např. potřeba kyslíku, potravy či tekutin. Sekundární potřeby zahrnují potřeby sociální, kulturní a společenské, jako jsou např. potřeba lásky a seberealizace.

Podle Lednického (2007) se k potřebám připodobňují i čtyři základní přání, které má každý člověk, aniž by si to uvědomoval.

- Jsou to: a) přání nových zkušeností,
b) přání či touha po bezpečí a jistotě,
c) přání po uznání,
d) přání či touha po citové odezvě.

Dále jsou zde návyky, což je činnost člověka, která se v určitých situacích opakuje, jsou pro člověka stereotypní a má je zafixované. Zájem je dlouhodobé zaměření člověka na určitou oblast, která ho obohacuje, utváří, nabádá ho k aktivitě. Hodnoty si každý člověk utváří sám podle svých zkušeností a zážitků, které během života prožil. Proto hodnoty mohou být téměř jakékoliv, ale existují obecně platné hodnoty, které jsou v člověku zafixovány, jako jsou např. rodina, zdraví, štěstí, peníze a moc. Ideál je

představa něčeho chtěného či vysněného, znamená pro člověka důležitý cíl v jeho snažení. Může to být cokoli, co má pro člověka nějaký význam.

„Motivace se vytváří nadějí na pozitivní cíle, jejichž uskutečnění studium umožní (více vědět a znát, stát se kompetentnějším, váženějším pro druhé, mít úspěch ve společnosti a při překonávání životních situací, dodává jistotu při učení, posiluje sebedůvěru prostřednictvím úspěchu apod.)“ (Mužík, 2002, s. 30).

Motivací ke vzdělávání může být několik. Podle Beneše (2008) jde především o vyřešení problému, nikoliv o uspokojení zájmů.

Jsou zde motivy:

- sociální kontakt – snaha dospělých o navázání nových známostí a zlepšení své sociální pozice,
- sociální podněty – snaha oprostit se od každodenních starostí a tlaků,
- profesní důvody – rozvoj či povýšení v zaměstnání,
- politická a komunální účast,
- vnější očekávání – rady od zaměstnavatele, rodiny a přátel,
- kognitivní zájmy – obecná představa o vzdělávání dospělých.

Motivace je různá. Rozdíly záleží také na věku, pohlaví, dosaženém vzdělání, sociální vzdělání apod.

2. DĚTSKÝ DŮM ZÁBRDOVICE

V této části autorka popisuje Dětský dům Zábrdovice (DDZ) v Brně, jejich aktivity, služby a samotné zařízení. Čerpá ze svých vlastních zkušeností a postřehů, které po dobu dvou let jako praktikantka získala, a také z internetových zdrojů. Dále zde popisuje dovednosti, které by měli zaměstnanci a praktikanti zvládat a ovládat pro svoji práci v organizaci.

„Zřizovatelem Dětského domu Zábrdovice je Petrov-občanské sdružení pro práci s dětmi a mládeží brněnské diecéze, tvoří ho budova římskokatolické fary a farní zahrada. Byl postaven za pomoci Karla Velana.“ (Dětský dům Zábrdovice, online, 2013-03-25)

„DDZ je zřízen pro děti a mládež žijící v socio-kulturně znevýhodněných podmínkách. Většinu času tráví na ulici, kde jsou vystaveni silnému vlivu rizikového prostředí. DDZ nabízí možnost využití nízkoprahové klubovny, účasti na nejrůznějších volnočasových kroužcích, pro děti předškolního věku funguje klub Asaben. Nabízí tak smysluplné trávení volného času již od 4 let.“ (Dětský dům Zábrdovice, online, 2013-03-25)

„Petrov - o. s. má dle zákona 108/2006 Sb. Zaregistrovány dvě sociální služby - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM) a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (Asaben).“ (Dětský dům Zábrdovice, online, 2013-03-25)

2.1 Aktivity

V kapitole o aktivitách popisuje jednotlivé aktivity, které jsou v zařízení vykonávány. Pro koho jsou aktivity určeny, jak probíhají, popřípadě za jakých okolností, výsledků jsou pro děti vytvářeny. V Dětském domě Zábrdovice jsou dohromady tři základní druhy aktivit. Od těch nejmenších dětí v předškolním věku, přes školáky navštěvující základní školu až po děti v pubertálním věku.

2.1.1 Asaben

Neboli sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Asaben (v překladu z romštiny úsměv) spolupracuje s dětmi od 4-7 let a jejich rodinou, která bydlí v blízkém okolí fary. Posláním klubu je spolupracovat s dětmi, aby byly připraveny na bezproblémový vstup do základní školy a pomoci naučit rodiče, jak rozvíjet vzdělávání svých dětí. Je zde snaha o zapojení do majoritní společnosti a podpora samostatnosti rodičů při zařizování úředních věcí. Snahou Asabenu je zmírnit jazykovou bariéru, protože děti umí z domu pouze romský jazyk, což jim při nástupu do základní školy dělá velký problém. Nacvičuje se zde sebeobsluha, jemná a hrubá motorika a děti jsou vedeny k vytrvalosti, pozornosti a samostatnosti. Pro cca. 10 dětí jsou zde dvě vychovatelky - jedna zaměstnankyně a vždy minimálně jedna dobrovolnice či praktikantka.

Klub Asaben funguje čtyři dny v týdnu, vždy v dopoledních hodinách. Vychovatelky si děti vyzvedávají přímo z domovů a po skončení je opět odvádějí domů. Je to proto, že rodiče nejsou schopni je pravidelně přivádět na faru, a tímto způsobem mají vychovatelky jistotu pravidelné docházky. Při vyzvedávání dětí se často stává, že celá rodina ještě spí a vychovatelky je probudí a musí čekat, než se děti vypraví. Při příchodu na děti čeká svačinka, protože většina dětí nesnídá. Na svačiny rodiče přispívají symbolickou částkou pěti korun, které vychovatelky vybírají od rodičů každý den. Někdy rodiče nemají peníze a tak si vychovatelky vedou deník a svačiny mají děti na dluh. Při stole se učí správnému stolování a slušnému chování u jídla. Vychovatelky děti upozorňují a snaží se je naučit dny a měsíce a vykládají si s dětmi, co prožili den zpátky. Vzhledem k tomu, že děti rozumí špatně českému jazyku, vychovatelky je učí základní věci pomocí obrázků. Každý den mají jiné téma. Např. zvířata, věci v domácnosti, druhy oblečení atd. Při hrách se děti učí vycházet v kolektivu a slušnému chování mezi sebou. Většina dětí je zde v příbuzném vztahu a znají se od rodičů. Děti dále pokračují do druhé skupiny, po dosažení pěti let a určitého psychického vývoje, kde se učí motorice a základním věcem, které chtějí při zápisu do základní školy.

2.1.2 NZDM

Posláním nízkoprahového klubu je nabídnout romským dětem a mládeži do 26 let plnohodnotné strávení volného času. Zaměřuje se na děti a mládež z rodin ohrožených sociálním vyloučením, z konfliktních společenských situací (např. experimentování s návykovými látkami, kriminalita,...) a na děti se špatnými domácími návyky NZDM se snaží o osobní rozvoj, seberealizaci a zaměření na hodnoty, které zmírňují sociální vyloučení a zvyšují vzdělanost romských dětí a mládeže.

Aktivity NZDM viz web. stránky:

- a) pravidelné aktivity – volnočasové kroužky,
- b) aktivity závislé na počtu bodů (= doplňkové služby) – výlety, výlety na kolech, chaty (pobytové akce mimo Brno),
- c) sociální služby:
  - rozhovor,
  - poradenství,
  - krizová intervence,
  - aktivity zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů,
  - asistence při jednání s rodiči,
  - asistence při jednání s úřady, školou,
  - asistence při řešení sociálních problémů.

Program se odehrává odpoledne v hlavním sále, kde děti mohou využít stolní fotbal, kulečnick, stolní tenis, posilovnu nebo si zahrát na hudební nástroj. Dále se zde odehrávají kroužky, kterých se mohou účastnit všichni, kdo jsou v době konání na faře až do naplnění kapacity.

Mezi volnočasové kroužky patří viz web. stránky :

- a) „AKTIVITY“ – zaměřeny na rozvíjení intelektuálních schopností dětí,
- b) „KRISKOS“ – aktivity určené pro zlepšení čtení,
- c) „PRAKTIKA“ – zde si děti mohou vyrobit různé předměty a odnést si vyrobené věci domů,
- d) „VAŘENÍ“ – snaha naučit děti vařit a naučit je hospodařit s penězi,
- e) „VŠEZNÁLEK“ – řešení konkrétního aktuálního tématu.

2.1.3 Doučování

Doučování probíhá ve spodních částech fary od pondělí do pátku, v odpoledních hodinách, kdy si vychovatelky děti vyzvedávají doma po škole okolo 13. hod. Některé děti na doučování dochází samy. Doučování trvá do 17. hod., kdy se děti odvádějí domů k rodičům. Na doučování dochází momentálně 28 dětí, vychovatelky jsou zde vždy dvě, plus několik praktikantů a dobrovolníků. Doučování je individuální, každému dítěti se zaměstnanec věnuje jednotlivě, podle jeho potřeb. Dělají se s ním úkoly do školy a procvičují věci, které dítě potřebuje. Vzhledem k tomu, že vedoucí pracovnice pravidelně chodí na konzultace do školy, ví, s čím má které dítě problém a na co se má soustředit. Nově je zavedeno doučování po skupince, kde se děti učí pomáhat svým pomalejším vrstevníkům a učí se trpělivosti a stmeluje se kolektiv.

V rámci doučování probíhají i jednotlivé kroužky viz web. stránky:

- „MINIMERCI“ - taneční kroužek, kde děti tančí romské tance. Pravidelně jezdí do Prahy na taneční soutěž, mají vystoupení pro veřejnost a starší děti se zúčastnily i televizní soutěže, kde se dostaly do semifinále,
- „VÝTVARKA“ – děti rozvíjí svůj výtvarný talent,
- „MUZIKÁL“ – děti nacvičují každý rok nový muzikál, který na konci roku předvedou rodičům a pracovníkům Dětského domu Zábřovice.

V rámci motivačního programu se děti mohou účastnit výletů mimo Brno, návštěvy kina, výletu do přírody nebo zábavního parku. Je zde zaveden bodový systém, díky kterému děti získávají body za docházku, jak na doučování, tak také do školy. Pokud chodí pravidelně, vedoucí je za odměnu berou na tzv. překvapení, což je jeden ze zvýše zmíněných výletů. Děti mají na konci roku tzv. ukončení, kde jsou pozváni praktikanti, dobrovolníci, zaměstnanci a učitelé ze škol a dětem se předává vysvědčení a pochvaly, opékají se špekáčky a děti mají připravený doprovodný program. O prázdninách doučování funguje také, aby děti toho přes volno moc nezapomněly. V létě jedou na tři dny na tábor do přírody, kde jsou hosty skautského tábora. Děti se zapojují do všech jejich aktivit s chutí a radostí, protože je to pro ně zážitek, který normálně nezažijí. Mají radost při sekání dříví, běhání po lese, pumpování vody nebo vaření v kolektivu. Vedoucí tábora si děti vždy velmi pochvalují, protože jsou velmi pracovití a nadšení pro práci.

2.2 Dovednosti pro práci v DDZ

Pro práci v Dětském domě Zábřdovice by měl pracovník zvládat asertivitu. Asertivita je komunikace, při které si dotyčný stojí za svým názorem, zároveň je schopný přijímat názory ostatních a svoje vlastní názory si prosazovat bez jakékoli agresivity nebo nátlaku na okolí, prosazovat si svoje práva, aniž bych ponižoval druhé.

Při první aktivitě v Asabenu je důležité, aby pracovník měl pedagogické vzdělání nebo minimálně ovládal základy pedagogiky. Při práci v mateřských školách je důležitá správná výchova dětí a jejich vedení pro lepší utváření člověka. Zvláště při výchově romských dětí, které doma neznají žádnou morálku, vedení, disciplínu či autoritu, jim musí zaměstnanec z DDZ ukázat a naučit, jak se mají ve škole a společnosti chovat. Žák při nástupu do základní školy, pokud je v Asabenu dobře veden a vychováván, nemá problémy s autoritou, dodržováním pokynů a příkazů při práci atd. Mimo jiné se zde děti naučí také českému jazyku, většina romských rodičů mluví se svými dětmi romsky, což při nástupu do základní školy, kde je vyučovací jazyk čeština, dělá velký problém. Je proto dobré, aby pracovník uměl základy pedagogiky nejlépe pro mateřské školy, pro lepší práci a vedení dětí.

Při druhé aktivitě, nízkoprahového klubu, by měli zaměstnanci ovládat kromě pedagogického vzdělání např. i tzv. řešení krizových situací. Konkrétně na řešení tohoto problému jsou speciální kurzy nebo semináře. Při volnočasových aktivitách romské mládeže do 26 let, mohou nastat různé nepříjemné situace a pracovník by měl být schopen se s nimi umět vypořádat. Většina romské mládeže je vychovávána k agresivnímu chování, bez úcty k autoritě nebo dospělým a své vrstevníky často šikanuje nebo tíhnou k vandalismu. Při jedné návštěvě DDZ se autorka setkala právě při volnočasové aktivitě v nízkoprahovém klubu s krizovou situací, kdy se dva romští chlapci začali prát. Napřed se začali napadat pouze slovně a poté do sebe začali pošťuchovat, až došlo k rvačce. Celému tomuto incidentu přihlížela zaměstnankyně DDZ. Autorka se domnívá, že kdyby zaměstnankyně zasáhla již při jejich slovní hádce, nemusel by konflikt dojít tak daleko a chlapci by se nepoprali. Proto by bylo dobré, aby praktikanti a zaměstnanci, kteří pracují s romskou mládeží, absolvovali kurz zvládání krizových situací, nebo aspoň seminář na vysoké škole.

Při poslední aktivitě, doučování, by měl mít pracovník pedagogické vzdělání. Při doučování učí děti nové věci ze školy, které by zvládli naučit i žáci střední školy, ale

potřebuje si správně rozvrhnout čas na konkrétního žáka, učit ho taktikou, aby si učivo co nejdříve osvojil a naučil. Zaměstnanec by měl mít tzv. profesionální zdatnost. Podle Mareše (2013 s. 445) „pedagogickou profesionální zdatností rozumíme učitelovo přesvědčení o své kompetentnosti vyučovat a vychovávat lidi, vyrovnávat se s pedagogickými úlohami na určité úrovni obtížnosti v měnících se pedagogických situacích a naučit lidi tomu, co si stanovil. Toto přesvědčení se zakládá: na učitelově subjektivním hodnocení vlastních schopností a dovedností, na jeho dosavadních znalostech a pedagogických zkušenostech, na prožitcích, které provázejí jeho pedagogickou činnost. Na pozorování a srovnávání, jak si v úkolových situacích vedou ostatní učitelé, a konečně na hodnocení svých osobních vlastností a výkonových možností, které převzal od druhých lidí. Učitelovo přesvědčení vychází z toho, co učitel o sobě ví z minulosti a jak si vede v současnosti a je orientováno do budoucnosti. Vyjadřuje jeho očekávání, jak si povede v dalších úkolových situacích, míru jeho sebedůvěry a důvěry v to, co je schopen dokázat.“

3. PRACOVNÍCI DĚTSKÉHO DOMU ZÁBRDOVICE

V této kapitole se autorka věnuje pracovníkům v Dětském domě Zábrdovice, ať již zaměstnancům, dobrovolníkům či praktikantům. Zabývá se pojmy dobrovolník a praktikant.

Dětský dům Zábrdovice je malá organizace, která má pouze 6,5 zaměstnance. To znamená 6 lidí na plný úvazek a jeden člověk zde pracuje na úvazek částečný. Při třech hlavních aktivitách jako jsou Asaben, doučování a NZDM by pracovníci nebyli schopni zvládnout vše sami. Proto zde dochází praktikanti z vysokých a vyšších odborných škol a dobrovolníci. Zaměstnanci jsou financováni z fondu Evropské Unie, z různých nadačních fondů a Magistrátu města Brna.

3.1 Dobrovolníci a praktikanti

Praktikanti docházejí do Dětského domu Zábrdovice pravidelně po domluvě s vedoucí Zábrdovic. Praktikanti docházejí, jak dopoledne do Asaben, tak také na doučování. V Asaben je zapotřebí vždy jen jeden praktikant, ale na doučování je jich potřeba více, protože se tak může každému dítěti dostat větší individuální péče a je pro každé dítě více času. Proto vedoucí preferuje praktikanty spíše v odpoledních hodinách. Praktikanti jsou z různých škol, většinou z Masarykovy univerzity z oboru sociální práce nebo pedagogiky a z vyšší odborné školy sociálně právní. Ve školách je Dětský dům Zábrdovice nabízen jako možná varianta pro výkon praxe. Praktikanti z vysokých škol zde tráví i přes 200 hodin praxe, z vyšších odborných škol je to potom v jednotlivých blocích po 30hodinách, kdy se do zařízení mohou vrátit. Svoji praxi mohou také vykonávat při různých akcích pořádaných Dětským domem Zábrdovice jako jsou výlety po Brně a blízkém okolí, návštěva Prahy nebo čtyřdenní tábor, kdy jsou děti ze Zábrdovic hosty skautského tábora poblíž Brna. Praktikant si tak může vyzkoušet nejen funkci pedagoga, ale také vychovatele. Vzhledem k tomu, že se o děti musí starat celý den. Díky dobré organizaci a skvělému pracovnímu kolektivu se zde praktikantům líbí a většinu své praxe vykonávají právě na tomto pracovišti. Po skončení praxe se mnoho z nich stává dobrovolníkem a pomáhá při různých akcích pořádaných Zábrdovicemi.

„Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti“ (Tošner, 2006, s. 35).

Dobrovolníků v dnešní době ve společnosti přibývá, ať už je to z řad vysokoškoláků, matek na mateřské dovolené, nezaměstnaných nebo seniorů.

„Dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Dobrovolník dává část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Za tuto činnost nedostává finanční odměnu, ale často nedocenitelný dobrý pocit z pomoci ostatním, získává zkušenosti a nezdárka i přátelství.“ (HESTIA [online] 2013-04-15).

Dobrovolnictví vzniklo díky prosociálnímu chování. Již malé dítě je schopno vzdát se něčeho ve prospěch druhé osoby, kterou má rádo nebo ji lituje. Člověk sám od sebe je egocentrický, avšak láska a lítost mu umožní přechod k altruismu. Altruismus v překladu znamená druhý druhému a vyjadřuje postoj a jednání, které sleduje prospěch druhého člověka bez nároku na jakoukoli odměnu. Jedna z forem prosociálního chování je filantropie neboli láska k člověku. Probíhá s jasně stanovenými cíly a v delším časovém úseku, kdy jde o dobrovolnou činnost, dávání peněz nebo zboží. Tento pojem je také překládán jako dobročinnost, lidumilnost, pomoc sociálně slabším (HESTIA [online] 2013-04-15).

Právě v Dětském domě Zábřdovice tato dobročinnost funguje. Většina praktikantů, co navštěvují tuto organizaci, si děti velmi oblíbí a chce jim pomáhat i nadále, aniž by z toho měli nějaký prospěch. Stačí jim dětská radost a vlastní pocit uspokojení ze smysluplné činnosti.

3.2 Zaměstnanci

Hlavní vedoucí Mgr. Lenka Sládečková DiS. v Dětském domě Zábřdovice začínala jako praktikantka při studiu na vyšší odborné škole sociálně právní. Ze začátku, zde byl pouze Asaben a NZDM. Po škole zde Mgr. Sládečková nastoupila jako pracovnice a po čase získala místo vedoucí DDZ. Rozběhla zde doučování a vedlejší aktivity pro děti. Časem si dodělala bakalářské a magisterské vzdělání v oboru speciální pedagogika. Vedla ji k tomu touha po vyšším vzdělání a také možnost lepšího uplatnění na trhu práce. Nyní pracuje i jako učitelka na základní škole pro romské děti.

Další 4 zaměstnanci zde také nejprve začínali jako praktikanti a po škole byli přijati na místo zaměstnance. Kromě praxe, zde trávili mnoho volného času a stali dobrovolníky. Zaměstnankyně mají vysokoškolské vzdělání také ze speciální pedagogiky, bakalářský titul. Práce zde není platově ohodnocena nejlépe, ale vzhledem ke skvělému kolektivu a spoustu úžasných dětí, zde zaměstnanci chtějí pracovní uplatnění, právě po vlastní zkušenosti s touto organizací.

Dvě zaměstnankyně jsou z řad pracovníků sociálních služeb a práci získaly díky pomoci fary a jejímu společenství v Zábřdovicích. Chtěly být prospěšné a pomáhat mladým lidem k jejich lepšímu životu. Pracovnice v sociálních službách si musely dodělat obě při zaměstnání.

3.3 Kurzy

V této části autorka popisuje jednotlivé kurzy, které zaměstnanci nebo praktikanti mají, nebo které by bylo potřeba si dodělat. Jsou zde popsány, k čemu jednotlivé kurzy slouží a jaké jsou jejich hlavní cíle a jaké využití mají pro Dětský domov Zábřdovice po praktické stránce. Také kde se tyto kurzy dají dodělat, popřípadě finanční částka, kterou musí účastník kurzu zaplatit. Kurzy považuje autorka za důležité a přínosné pro práci v Dětském domě Zábřdovice. Každý z kurzu pracovníka posune dále v jeho vývoji a práci jak s dětmi, tak s romskou komunitou.

- **Arteterapie** – *„Arteterapie je obor využívající výtvarný projev jako hlavní prostředek poznávání a ovlivňování lidské psychiky ve směru redukce psychických či psychosomatických obtíží a redukce konfliktů v mezilidských vztazích. Výtvarné tvořivé aktivity mají podporovat zdraví a podpořit léčení. Ve všech těchto rovinách je arteterapie postupem léčebným. Kromě toho jsou arteterapeutické aktivity využitelné v primární, sekundární a terciální prevenci i v následné péči v oblasti zdravotnictví, sociální péče, výchovy a vzdělávání u dětí i dospělých. Vzhledem k šíři možného a užitečného využití a prolínání jednotlivých oblastí je proto důležité zachovat průřezový mezioborový charakter povolání.“* (Arteterapie, online, 2014-02-11).

Je vyučována především na vysokých školách v oboru speciální pedagogiky, ale také lékařských fakult, zdravotně sociálních a sociálně pedagogických škol. Arteterapie se

začala využívat ve 30. až 40. letech dvacátého století, kdy navazovala na různé psychoterapeutické směry.

Arteterapie využívá: - **tvorbu** (malba, koláž, kresba, práce s hlinou nebo jiným materiálem) umožňuje vnitřní prožitek vyjádřit navenek, podívat se na něj z odstupem, z různé vzdálenosti a z různých úhlů,
- **příběh**, který je metaforou našeho života – vždy když o někom nebo něčem mluvíme, mluvíme o sobě a svém vnímání světa,
- **hudbu**, kdy mluvíme o muzikoterapii,
- **divadlo**, kdy mluvíme o dramaterapii.

Arteterapii uvedla jedna praktikantka jako důležitý kurz pro práci v Dětském domě Zábrdovice a jednu z možných variant obohacení se ve vzdělání. Kurz by mohl přispět při práci s dětmi v předškolním a školním věku, aby pracovníci lépe pochopili a vcítili se do dětí romského původu a jejich způsobu života a chápání společnosti.

- **Pracovník v sociálních službách** – resocializační pracovník (akreditace MPSV ČR)

„Cílem kurzu je získat potřebnou odbornou způsobilost dle § 116, odst. 5 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a vyhlášky č. 505/2006 Sb. a připravit pracovníky v sociálních službách, kteří budou na profesionální a etické úrovni vykonávat přímou obslužnou péči o klienty v ambulantních a pobytových zařízeních sociální péče, v domácnostech, dále budou vykonávat základní výchovnou nepedagogickou činnost, pečovatelskou činnost v domácnosti osoby a činnost pod dohledem sociálního pracovníka při základním sociálním poradenství“
(Profesnikvalifikace, online, 2014-02-11).

Kurz se zprostředkovává s akreditací MPSV ČR. Jedná se o rekvalifikační kurz, kdy účastník získá „osvědčení o rekvalifikaci“. Skládá se zhruba ze 152 hodin, kdy 139 hodin je teorie a 13 hodin praxe. Částka za kurz se pohybuje okolo 8 000Kč

Tento kurz mají zaměstnanci Dětského domu Zábrdovice, je to ale pouze jen základní kurz, dodělání rekvalifikace, aby mohli pracovat na této pozici. Pro práci s dětmi v Dětském domě Zábrdovice nemá konkrétní přínos.

- **Psychologie dětí** – je vyučována na vysokých školách na katedře psychologie, fakulta sociálních studií, spadá pod vývojovou psychologii

Sleduje zákonitosti psychomotorického, kognitivního, sociálního a emocionálního vývoje v období předškolního věku a zahrnuje též aplikace poznatků v oblasti výchovy, vzdělávání a poradenství. Absolvováním kurzu student získá specifické znalosti o psychickém vývoji v tomto období a jeho souvislostech. Od studentů se očekává, že budou schopni zapojovat své dosavadní znalosti psychologie, vlastní pozorování dětí předškolního věku se znalostmi získanými v rámci tohoto kurzu i mimo něj.

Tento kurz je vyučován na školách, avšak existují i jiné kurzy zaměřené na konkrétní problematiku, které jsou v rámci rekvalifikačních kurzů nebo kurzů v rámci vzdělávání dospělých, jsou to kurzy např. systematická práce s dětmi a dospívajícími, pečovatelka o děti ve věku 3 až do 15 let., tyti kurzy jsou zajišťovány v rámci akreditace z MŠMT.

Kurz je výborný pro práci s dětmi v Dětském domě Zábřovice, kde se praktikanti a pracovníci naučí správnému přístupu k dětem předškolního i školního věku a mohou efektivněji vést výuku a psychický rozvoj a vývoj dětí.

- **Pedagogika** – *„je společenská věda, která zkoumá podstatu, strukturu a zákonitosti výchovy a vzdělávání jako záměrné, cílevědomé a soustavné činnosti formující osobnost člověka v nejrůznějších sférách života společnosti. Studuje a kriticky hodnotí myšlenkové dědictví minulosti, sleduje vývoj školství, výchovy a vzdělávání v zahraničí a ve spolupráci s dalšími vědními disciplínami formuluje nové vývojové trendy pro různé oblasti výchovy a vzdělávání.“*
(Mareš, 2009, s. 124)

Vzhledem k tomu, že Dětský domov Zábřovice pracuje s dětmi a mládeží, je nezbytné, aby jeho pracovníci měli alespoň základní pedagogické vzdělání. Pedagogika se studuje buďto na středních nebo vysokých školách, je zde možnost si dodělat kurzy pedagogiky v rámci kurzů celoživotního vzdělávání např. na Univerzitě Palackého v Olomouci, kdy v rámci pedagogické fakulty je zprostředkován kurz „Speciální pedagogika pro učitele, vychovatele, pedagogické a výchovné pracovníky“, kurz je realizován po dobu jednoho roku, je akreditován MŠMT, po dokončení kurzu absolvent získá osvědčení o absolvování studia k prohl. odborné kvalifikace, účastník kurzu musí mít ukončené středoškolské vzdělání

- **Zvládání krizových situací**

Kurz je realizován např. společností Claritas se sídlem v Praze, která se zabývá poskytováním služeb občanům, které jsou ohroženi vyloučením ze základního proudu společnosti, kvůli zdravotnímu postižení, diskriminaci, odlišného způsobu života, xenofobií nebo projevy trestné činnosti druhých osob. Služby a činnosti vedou k samostatnosti a nezávislosti, zdokonalují kvalitu života, dosažení integrace společnosti na zásadě rovnosti. Kurz má rozsah 24 hodin v rámci 3 dní. Je určen sociálním pracovníkům obecně a zejména pak těm, kteří jsou vystaveni psychickému tlaku, stresu a intenzivnímu pracovnímu tempu. Sekundárně je kurz vhodný také pracovníkům v sociálních službách. Hlavním cílem kurzu je připravit účastníky na to, aby včas rozpoznali krizovou situaci, naučili se ji řešit a v případě, kdy si krizové situace vytvářejí sami, předcházet jejich vzniku. Kurz je uspořádán jako sled krátkých teoretických bloků a nácviků řešení krizových situací. Obsahem kurzu je definice krizových situací pro jednotlivé účastníky kurzu, vytvoření funkčních nástrojů prevence vzniku krizových situací a jejich nácvik, time management, rozpoznávání a zvládání konfliktních situací a efektivní týmová spolupráce. Cena kurzu je 3 270 Kč. (Claritas, online).

Kurz je přínosný pro pracovníky Dětského domu Zábřdovice vzhledem k jeho práci s romskou menšinou. Zaměstnanci a praktikanti chodí pro děti domů a zpátky je opět odvádějí sami. Vzhledem k tomu, že děti bydlí většinou na Cejlu, Francouzské a podobných ulicích romských obyvatel, které se vyznačují za nejnebezpečnější ulice v Brně, mohou se dostat do nepříjemných a mnohdy nebezpečných situací. Proto je kurz vhodný pro všechny, kteří v Dětském domě Zábřdovice pracují nebo realizují svoji praxi. Samotná autorka zažila pár nepříjemných situací. Např. když odváděla děti domů, na schodech narazila na slečnu, která si injekční stříkačkou aplikovala omamné látky a vedle ní byl zřejmě její dealer, který nebyl nadšený, že je tam vidí. Autorka zachovala chladnou hlavu a i s dětmi odešla před budovu. Děti potom pokřikem na svoji maminku upozornily, že stojí před domem a ta si je v bezpečí odvedla domů. Také někteří rodiče dětí užívají návykové látky, párkrát se stalo, že autorka při odevzdávání dětí narazila na otce dětí ve zdrogovaném stavu. Tento problém se samozřejmě začal řešit se sociální pracovníci. Vzhledem k těmto okolnostem by měl každý pracovník nebo zaměstnanec projít kurzem „zvládání krizových situací“.

- **Práce s menšinami**

Kurz práce s menšinami autorka nedohledala. Tato práce spadá pod sociální pedagogiku nebo sociální činnost. Vyučuje se opět na vysokých školách nebo vyšších odborných školách v rámci předmětu metody sociální práce. Pro práci s romskou menšinou je důležité pochopení sociálního vyloučení. Navrátil (2003, s. 34) definuje sociální vyloučení následovně: *„Sociální vyloučení je proces (nebo stav), který určité jednotlivce, rodiny případně skupiny či celé lokální společenství (komunity) omezuje v přístupu ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém a občanském životě společnosti. Tento proces (stav) má mnoho příčin. Patří mezi ně chudoba, nízké příjmy, diskriminace, nízká míra vzdělanosti, zdevastované životní prostředí (tak typické pro slumy), často také etnická příslušnost. Prostřednictvím tohoto procesu jsou lidé odstřiženi na významnou periodu v životě od institucí a služeb, sociálních sítí a rozvojových příležitostí, která má k dispozici většina obyvatel ve společnosti.“* Pracovníci Dětského domu Zábřdovice by si měli minimálně přečíst některou z odborných publikací o metodách sociální práce, např. od Navrátila P. „Teorie a metody sociální práce“.

3.4 Model pracovníka Dětského domu Zábřdovice

Popis pracovníka vhodného k výkonu povolání v Dětském domě Zábřdovice. Jaké by měl mít kompetence, znalosti a dovednosti pro práci v tomto zařízení s dětmi a mládeží romské komunity. Proč jsou nutné určité znalosti a vědomosti pro práci v tomto zařízení a kde je pracovník může získat.

Autorka se domnívá, že pracovník by měl mít nejlépe vysokoškolské vzdělání v oboru sociální pedagogiky, speciální pedagogiky nebo psychologie. Abychom lépe pochopili rozdíl mezi sociální, speciální pedagogikou, a psychologii autorka uvede jejich definice, na kterých je patrný rozdíl v těchto vědních disciplínách. *„Sociální pedagogiku lze vymezit jako sociální pomoc a do jejího předmětu lze zahrnout také problematiku sociálně-patologických jevů, romskou problematiku, problematiku sociálně i mravně narušených dětí a mládeže a i jiné problémy. Důraz by měl být kladen zejména na preventivní rozměr sociální pedagogiky“* (Bakošová, 1994, s.9). *„Předmětem speciální pedagogiky je zkoumání zákonitostí výchovy a edukace jedinců se speciálními*

potřebami z mnoha aspektů. Je jí etiologie, symptomatologie, možnosti edukace speciálně pedagogických metod a prevence neadekvátního vyrovnání znevýhodněného člověka jeho postižením (defektem). Předmětem péče speciální pedagogiky je zdravotně příp. sociálně znevýhodněný jedinec, který potřebuje podporu. Ta je zaměřena na oblast výchovy, vzdělání, přípravy pro pracovní uplatnění a celkové sociální začlenění“ (Renotierová, 2005, s. 16) „Psychologie je samostatná vědní disciplína, jejímž předmětem je osobnost – jedinec se svými specifickými zvláštnostmi. Je to věda o chování, jednání, prožívání. Studuje procesy, stavy a vlastnosti a to jak na jejich vývoj tak i změny vlivem sociálních, fyzikálních aj. podmínek“ (Vacínová, 2010, s. 10).

Praktikanti, kteří toto zařízení navštěvují jsou z vysokých škol právě těchto zaměření. Po vystudování vysoké školy a určité praxi by se hodily na pozici v tomto zařízení. Vzhledem k jejich odbornosti v oblasti pedagogiky, kterou v Dětském domě Zábřovice využijí jak při vyučování v Asaben, tak také při kroužku doučování, kde se věnují i dětem s dyslexií nebo dysgrafií. Na pedagogické škole jsou také předměty jako metody sociální práce, kde studenti nastudují problematiku romské menšiny a lépe se orientují v problémech nejen dětí a mládeže, ale také rodičů, s kterými přichází každý den do kontaktu. Také zde proberou základy psychologie, kde je i vývojová psychologie. Zde získají základy z oblasti dětí a mládeže. Mgr. Lenka Sládečková DiS., která je vedoucí Dětského domu Zábřovice měla napřed vystudovanou Vyšší školu sociálně právní činnost, na které získala titul DiS., poté si dálkově dostudovala právě magisterský titul v oboru speciální pedagogiky, pro její kvalitnější vzdělání a pro lepší výuku a kvalitnější práci s dětmi. Pracovník by měl mít i předchozí praxi v oboru, kterou mohl získat při praxi na vysokých školách, kde je praxe povinná v rozsahu několika set hodin. Praxi mohl vykonávat, jak v tomto zařízení, tak také v mateřské nebo základní škole. Zde si mohl osvojit dovednosti pedagoga a vychovatele, které při výkonu práce v Dětském domě Zábřovice využije. Proto se autorka domnívá, že vhodný pracovník pro práci v Dětském domě Zábřovice měl být z řad vysokoškolských studentů v oboru speciální pedagogiky, sociální pedagogiky nebo psychologie.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE

V této části práce autorka popisuje hlavní cíle práce, její výzkumný vzorek a metodiku průzkumu, kterou při práci použila. Stručný popis typu otázek a nakonec formulaci otázek, jaké autorka ve svojí práci použila.

4.1 Cíle praktické části práce

Cílem praktické části bakalářské práce je odpovědět pomocí dotazníkového šetření na otázky: jaké formy vzdělávání pracovníci v Dětském domě Zábrdovice mají? Jaké mají předchozí zkušenosti se vzděláváním? Jaká je jejich pozice v Dětském domě Zábrdovice? Jak vnímají své vzdělání vůči práci v Dětském domě Zábrdovice? A jaká by mohla být pro ně efektivnější forma vzdělání?

Vzhledem ke zvolenému tématu, je zde malý počet výzkumných vzorků, protože v Dětském domě Zábrdovice pracuje pouze 6,5 zaměstnanců. Zbytek respondentů je z řad praktikantů. Autorka zvolila metodu kvalitativního výzkumu, vzhledem k malému počtu respondentů a k jasnějšímu dosažení cíle bakalářské práce. Průzkumnou technikou je dotazník s otevřenými i uzavřenými otázkami. Základní otázky jsou formou uzavřených odpovědí. Otevřené otázky jsou konkrétnější a respondenti se zde mohou více rozepsat o konkrétním tématu či otázce. Respondenti byli obeznámeni s formou dotazníku s tím, kdo je autorka a co za dotazník budou vyplňovat. Dotazník byl zcela anonymní.

Zkoumaný vzorek tvoří respondenti, kteří pracují nebo jsou praktikanti v Dětském domě Zábrdovice, Brno. Tvoří ho sedm zaměstnanců, z toho šest zde pracuje na plný úvazek a jeden na úvazek částečný. Zbytek respondentů, také sedm, je tvořeno z řad praktikantů, kteří nyní docházejí do Dětského domu Zábrdovice.

4.2 Metodika

V průzkumu bylo použito metody dotazníku, kdy autorka vytvořila dotazník pro zaměstnance a praktikanty z Dětského domu Zábřovice. V dotazníku byly otázky jak otevřené, tak i uzavřené.

- a) Otevřené otázky (nestrukturované) – neurčují obsah ani formu odpovědi. Otevřené otázky lépe odhalují skutečné postoje respondentů, kdy se respondent může na odpověď rozepsat a vystihnout tak lépe svoji myšlenku.
- b) Uzavřené otázky (strukturované) – nabízejí respondentům odpovědi typu ano-ne nebo otázky s více volbami např. ano – ne – možná.

Také existují typy otázek, které odkazují na „jiné“, respondent, tak může dopsat svůj názor či myšlenku vlastními slovy.

Metoda průzkumu formou dotazníku je prováděna nejčastěji na průzkum veřejného mínění, kdy se zjišťuje názor, či postoj lidí na určitou problematiku. Data se tak získávají hromadně. V dotazníku je důležité správně formulovat otázky, aby se došlo ke zvolenému cíli. Podle Gavory (2000) dotazníkové šetření napomáhá získat velké množství informací při malé investici času.

Na začátek dotazníku se autorka představila, odkud je a k čemu dotazník slouží. Vstupní otázky jsou základní na zjištění pohlaví, věku a dosaženému vzdělání respondentů. V hlavní části se otázky zaměřují na práci v Dětském domě Zábřovice a postavení respondentů v organizaci. Závěrečná část dotazníku se zabývá absolvovanými kurzy, praxí a motivací k jejich absolvování. Závěrečná otázka je na vyjádření názoru o případném dalším vzdělání pro práci v Dětském domě Zábřovice.

Výsledky jsou interpretovány pomocí tabulek a vyhodnocení v procentech. Každá otázka má svoji tabulku a vyhodnocení v procentech. Na konci je vyhodnocení všech výsledků a souhrn informací. Na závěr se autorka pokusí odpověď na otázky, které si na začátku zadala za cíle své práce.

4.3 Formulace otázek

Dotazník byl vytvořen speciálně pro respondenty z Dětského domu Zábřovice, Brno. Byl anonymní a vyplnilo ho 25 respondentů, z toho 7 zaměstnanců a 18 praktikantů, kteří vykonávají nebo v minulosti již vykonali svoji praxi v Dětském domě Zábřovice. Autorka vytvořila otázky, tak aby jí pomohli dosáhnout cíle její bakalářské práce a odpovědět na otázky, které si stanovila. Otázky byly otevřené i uzavřené.

Otázka 1

Jak vnímáte své vzdělání vůči Vaší práci v DDZ?

Otázka 2

Předchozí praxe ve vzdělávání?

Otázka 3

Myslíte si, že byste na práci v DDZ potřeboval nějaké jiné vzdělání popřípadě kurz?

Otázka 4

Absolvovaná kurzy (vypsát)

Otázka 5

Motivace k absolvování kurzu?

Otázka 6

Kolik let pracujete nebo se angažujete v Dětském domě Zábřovice?

Otázka 7

Oblast kde se angažujete (pracujete)?

Otázka 8

Pracovní právní vztah v Dětském domě Zábřovice?

Otázka 9

Dosažené vzdělání

Otázka 10

Pohlaví

Otázka 11

Věk

5. VÝSLEDKY PRAKTICKÉ ČÁSTI

5.1 Interpretace výsledků

Dotazník vyplnilo 25 respondentů, kteří aktuálně pracují v Dětském domě Zábřovice nebo zde vykonávají svoji praxi. Celkem 7 respondentů je zaměstnáno v Dětském domě Zábřovice z toho 6 z nich je zde zaměstnáno na plný úvazek, 1 zde pracuje na úvazek částečný. Zbytek 18 respondentů tvořilo ze stran praktikantů, kteří dochází nyní nebo již dříve docházeli do Dětského domu Zábřovice na praxi.

V první otázce se měli vyjádřit, jak vnímají své vzdělání vůči práci v Dětském centru Zábřovice. Měli na výběr z možností: dostačující, ucházející nebo nevyhovující. Z dotazovaných respondentů pouze 12 % považuje svoje vzdělání za ucházející, skoro 88 % považuje své vzdělání vůči práci v Dětském domě Zábřovice za dostačující. Ani jeden z respondentů se nevyjádřil, že by jeho vzdělání bylo nevyhovující. Domnívám se, že praktikanti si ještě neuvědomují hloubku problematiky, která se v organizaci objevuje, a nejsou seznámeni se všemi jejími negativními stránkami. Proto své vzdělání, i když je nižší než u poloviny zaměstnanců považují za dostačující.

Tabulka č. 1: Vzdělávání vůči práci v DDZ

	Dostačující	Ucházející	Nevyhovující
Zaměstnanec	4	3	0
Praktikant	18	0	0
Celkem	22	3	0

Další otázka se týkala předchozí praxe ve vzdělávání. Otázka byla otevřená, tudíž respondenti mohli vypsát místo výkonu praxe, počet hodin a přínos praxe.

Všichni dobrovolníci měli praxi několik v rámci školy, kdy hodiny praxí docházeli i 300 hodin za rok. U zaměstnanců měli praxi pouze ti, kteří měli vysokoškolské nebo středoškolské vzdělání. Zaměstnanec s vyučením neměl žádnou předchozí praxi a rovnou nastoupil do Dětského domu Zábřovice. Praxe se týkala různých oborů nejen práce s dětmi nebo sociálně slabými jedinci, ale také práce se seniory, mentálně

postiženými nebo bezdomovci. Praktikanti tedy chodili do Dětského domu Zábřovice s praxí, která se netýkala oboru a skupiny, která se v Dětském domě vyskytuje. Byli zde bez předchozí přípravy na to, co mohou od této organizace čekat a s jakými krizovými situacemi se mohou setkat.

Třetí otázka se týkala názoru respondentů, zda si myslí, že by pro svoji práci v Dětském domě Zábřovice potřebovali nějaké jiné vzdělání nebo kurz? Ze zaměstnanců napsali 3, že žádné jiné vzdělání nebo kurzy nepotřebují, pouze by si nějaký dodělali pro rozšíření znalostí a dovedností. Další 4 z nich uvedli kurzy jako je např. psychologie dětí, arteterapie, kurz zaměřený na zvládání krizových situací. Mezi praktikanty bylo 13 respondentů, kteří další kurzy ani vzdělání nepovažují za nutné. Dalších pět respondentů uvedlo kurz zaměřený na pedagogiku, práci s dětmi a práci s menšinami.

Tabulka č. 2: Další potřebné kurzy a vzdělání

	Potřeba dalšího vzdělání	Není potřeba dalšího vzdělání
Zaměstnanec	4	3
Praktikant	5	13
Celkem	9	16

Další otázka se týkala absolvovaných kurzů, které respondenti mají. Praktikant neabsolvoval zatím žádný kurz. Dva zaměstnanci měli kurz pracovníka v sociálních službách, jeden z nich měl kurz arteterapie a třetí absolvoval kurz mentoringu. Vzhledem k tomu, že praktikanti se zatím připravují na svoje budoucí povolání ve škole, je pochopitelné, že žádný kurz ještě neabsolvovali a význam a cenu kurzu si uvědomí až později. U zaměstnanců však pouze tři z nich absolvovali nějaký kurz. A z toho pracovník v sociálních službách byl rekvalifikační kurz, který si zaměstnanci museli dodělat, aby získali místo v Dětském centru Zábřovice.

Na to navazovala otázka, zda absolvování kurzu bylo z vlastní iniciativy nebo na doporučení zaměstnavatele. Dva ze třech respondentů, kteří kurz absolvovali, ho dělali na doporučení zaměstnavatele a jeden z vlastní iniciativy.

Tabulka č. 3: Motivace doděláním kurzu

	doporučení zaměstnanec	Vlastní iniciativa
Zaměstnanec	2	1
Praktikant	0	0
Celkem	2	1

Otázka č. 6 se týkala let, která respondenti tráví v Dětském domě Zábrdovice, ať již při výkonu povolání, praxe nebo obojího dohromady. Pouze 8% respondentů, zde pracuje po dobu čtyř a více let, 36 % respondentů pracuje v organizaci 2-3 roky a 56 % respondentů (pouze praktikanti) vykonávají svoji praxi v Dětském domě Zábrdovice jeden rok.

Tabulka č. 4: Roky v DDZ

	max. 1 rok	2 – 3 roky	4 a více let
Zaměstnanec	0	5	2
Praktikant	14	4	0
Celkem	14	9	2

Otázka číslo 7 se zabývá oblastí, kde se respondent angažuje (pracuje) v Dětském domě Zábrdovice. V dotazníku bylo na výběr buďto Asaben, doučování nebo obě tyto pozice zároveň. Vzhledem k nízkému počtu zaměstnanců, byly 100% zvoleny obě pozice.

Tabulka č. 5: Pracovní právní vztah k Dětskému domu Zábrdovice

	Asaben	Doučování	Asaben+Doučování
Zaměstnanec	0	0	7
Praktikant	0	0	18
Celkem	0	0	25

Otázka číslo 8 se týkala pracovně právního vztahu, který respondent k Dětskému domu Zábrdovice zaujímá. Jestli je zde jako zaměstnanec, dobrovolník nebo praktikant. Respondenti tvořili 28 % zaměstnanců a 72 % praktikantů, dobrovolník se dotazníkového šetření nezúčastnil žádný. Jelikož se v tabulce objevují respondenti v kategoriích zaměstnanec a praktikant, tabulku pro tuto otázku autorka považuje zbytečnou uvádět.

Následujícím identifikačním údajem bylo dosažené vzdělání. Mezi respondenty bylo 56 % s vysokoškolským vzděláním, 32 % mělo vzdělání z vyšší odborné školy, 8 % se středoškolským s maturitou a 4 % pouze s výučním listem.

Tabulka č. 6: Vzdělání respondentů

	vyučení	Středoškolské s maturitou	vyšší odborné	vysokoškolské
Zaměstnanec	1	2	0	4
Praktikant	0	0	8	10
Celkem	1	2	8	14

Dotazník byl vyplněn pouze od žen, protože aktuálně v Dětském domě Zábrdovice nepracuje žádný muž – viz tabulka č. 7.

Tabulka č. 7: Pohlaví respondentů

	Žena	Muž	Celkem
Zaměstnanec	7	0	7
Praktikant	18	0	18
Celkem	25	0	25

Další z identifikačních znaků je věk respondentů. Autorka zjišťovala věk, aby lépe mohla zařadit respondenty, zda se ještě musí vzdělávat, např. jsou v půlce studia na vysoké škole, dokončili střední školu, nebo jsou ve věku, kdy je studium dobrovolné a

zcela na nich. Celých 92 % tvořila věková hranice respondentů v rozmezí 21- 30let a 8 % respondentů vyplňovalo dotazník ve věku 31let a více.

Tabulka č. 8: Věk respondentů

	0-20let	21-30let	31a více let
Zaměstnanec	0	5	2
Praktikant	0	18	0
Celkem	0	23	2

5.2 Vyhodnocení otázek

Otázka 1

Jak vnímáte své vzdělání vůči Vaší práci v DDZ?

Mezi respondenty bylo 88% těch, kteří vnímají své vzdělání pro práci v Dětském domě Zábřovice jako dostačující, 21 % vnímá své vzdělání za ucházející a nebyl zde žádný respondent, který by své vzdělání považoval za nedostačující.

Otázka 2

Vykonaná předchozí praxe?

Celých 96 % respondentů měli zkušenosti s předchozí praxí. Pouze jeden, což znamená 4 %, neměl žádnou vykonanou předchozí praxi.

Otázka 3

Myslíte si, že byste na práci v DDZ potřeboval nějaké jiné vzdělání, popřípadě kurz?

Na tuto otázku odpovědělo 36 % respondentů, že žádné další vzdělání ani kurz nepotřebují a 64 % respondentů si myslí, že další vzdělání či kurz je zapotřebí a byl by vhodný.

Otázka 4

Absolvované kurzy?

Mezi respondenty bylo pouze 12 % lidí, kteří absolvovali nějaký kurz

Otázka 5

Motivace k absolvování kurzu?

Mezi respondenty, kteří si kurz absolvovali, bylo 66 %, kteří tak provedly na doporučení zaměstnavatele a 33 % z nich díky svojí vlastní iniciativě.

Otázka 6

Roky v DDZ?

Mezi respondenty bylo 36 %, kteří se max. 1 rok zapojují do aktivit Dětského domu Zábrdovice, 56 % se zde pracuje 2 – 3 roky a 8 % pracujících více než 4 roky.

Otázka 7

Oblast, kde se angažujete (pracujete) v Dětském domě Zábrdovice?

Mezi respondenty je 100 %, kteří jsou aktivní, jak v Asaben tak zároveň na doučování.

.Otázka 8

Pracovně právní vztah k Dětskému domu Zábrdovice?

Dotazníkové šetření vyplňovalo 28 % zaměstnanců a 72 % praktikantů.

Otázka 9

Vzdělání respondentů?

Mezi respondenty má vyučení 4 % (to je jeden respondent), střední školu s maturitou 8 %, vyšší odborné vzdělání má 32 % respondentů a vysokou školu má vystudováno 56 % respondentů.

Otázka 10

Pohlaví respondentů?

Dotazníkového šetření se účastnilo 100 % žen.

Otázka 11

Věk respondentů?

Dotazníkového šetření se nezúčastnil žádný respondent, který by byl věkem do 20 let, mezi 21 – 30 rokem věku zde bylo 92 % respondentů a 8 % respondentů nad 31let.

SHRNUTÍ

Cílem praktické části bakalářské práce bylo popsat formu vzdělávání dospělých v Dětském domě Zábrdovice, Brno a navrhnout její efektivnější formu.

Pomocí dotazníkového šetření autorka zjistila vzdělání a kurzy jak pracovníků, tak praktikantů v Dětském domě Zábrdovice. Jejich názor na vlastní vzdělání vůči práci v Dětském domě Zábrdovice a představu doděláním kurzu či dalšího vzdělání, které by jim zefektivnilo práci v tomto zařízení. I když skoro 80% respondentů považuje své vzdělání za dostačující až 60% by si své vzdělání doplnili o nějaký kurz. Autorka popsala v předchozí kapitole kurzy, které by bylo potřeba si dodělat. Popsala mezi nimi také kurz „Pracovník v sociálních službách“ vzhledem k tomu, že většina zaměstnanců má pouze tento kurz. Kurzy, které by bylo vhodné si dodělat, souvisí jak s prací s dětmi, tak také s romskou menšinou. Vzhledem k tomu, že někteří pracovníci nemají pedagogické vzdělání je zapotřebí si tento kurz pedagogiky dodělat. Vhodný by byl kurz speciální pedagogiky, který se mimo jiné zaměřuje na problematiku dětí ze sociálně vyloučených rodin nebo se špatnými návyky na učení nebo základních dovedností, které by měli děti určitého věku ovládat. Také by se zde pracovníci naučili lépe ovládat práci učitele a vychovatele. Praktikanti pocházejí většinou z vysokých škol pedagogického zaměření nebo se zaměřením na sociální práci, kde se pedagogika vyučuje také. Vzhledem k práci s romskou menšinou by bylo dobré, pokud by zaměstnanec nebo praktikant, který neabsolvoval předmět metody sociální práce, nastudoval alespoň v knižní podobě jednu z publikací. Také kurz arteterapie uvedl jeden z praktikantů jako vhodný pro práci v Dětském domě Zábrdovice. Dále kurz psychologie dětí, ta spadá pod vývojovou psychologii, která je vyučována na vysokých školách v oboru psychologie. Kurzy psychologie dětí nejsou, jsou ale konkrétní kurz, které se zaměřují např. na vzdělání dětí v určitém věku. Další kurz, který je nezbytný pro práci v Dětském domě Zábrdovice, je kurz „řešení krizových situací“. Vzhledem k tomu, že Dětský dům Zábrdovice se nachází poblíž romské čtvrti, zaměstnanci a praktikanti se dostávají do nelehkých situací při vyzvedávání dětí z jejich domovů, kde potkávají drogově závislé, opilé nebo agresivní lidi.

ZÁVĚR

Autorka si dala za cíl své bakalářské práce popsat formy vzdělávání pracovníků v Dětském domě Zábřovice, Brno a zjistit efektivnější formu vzdělávání zaměstnanců. Autorka vypracovala dotazník, kterým zjistila nejen názor zaměstnanců a praktikantů na jejich vlastní vzdělání a praxi, ale také od respondentů dostala podněty na případné další vzdělání či kurz, který by byl vhodný si dodělat pro efektivnější práci a výkon povolání v tomto zařízení.

Zaměstnanci a praktikanti nemají předchozí zkušenosti v oboru, většinou absolvovali praxi v různých sociálních zařízeních např. práci se seniory, mentálně postiženými, s lidmi užívající návykové látky, s praxí v psychiatrické léčebně, v domově pro svobodné matky, zařízení pro týrané ženy, tyflo centra, kojenecké ústavy, nízkoprahové zařízení, střediska výchovné péče nebo s lidmi bez domova. Tyto praxe vykonávali v rámci povinné školní praxe v rozsahu několika set hodin. Kdy vzhledem k tomu, že praktikanti byli studenti vysokých a vyšších odborných škol v Brně v oboru speciální pedagogiky, pedagogiky pro mateřské a základní školy, sociálně právní činnost a v oboru psychologie, mají sice velkou a rozmanitou škálu různých cílových skupin, ale o to chudší je hloubka jejich vzdělání v oboru práce s romskou komunitou a předškolní výchovou. Většina respondentů však vnímá své vzdělání za dostačující a nemá potřebu se dále vzdělávat. Autorka se domnívá, že vzhledem k tomu, že respondenti byli hlavně praktikanti, kteří ještě neukončili své vzdělání a nadále studují, většinou neví jakým směrem se bude jejich budoucí práce vyvíjet nebo s jakou cílovou skupinou lidí by chtěli v budoucnu pracovat. Ti, co vidí jako rozumné absolvovat nějaký kurz, ho považují za podstatný kvůli zlepšení svých schopností a potřebě se dále vzdělávat. Za přínosné považovali kurzy jako arteterapie, kurz zaměřený na zvládání krizových situací, dětskou psychologii, pedagogiku nebo kurz s romskou menšinou. Tyto kurzy autorka podrobně popsala v jedné ze svých kapitol. Uvedla, kde se kurzy dají doplnit, popřípadě kde se jednotlivá problematika vyučuje a jaký by měli přínos pro zaměstnance Dětského domu Zábřovice a práci v kolektivu romských dětí a mládeže. Popsala zde i kurz pracovníka v sociálních službách, vzhledem k tomu, že většina zaměstnanců tento kurz má a pro práci v Dětském domě Zábřovice jim oficiálně stačí pouze tato rekvalifikace.

Autorka v jedné ze svých kapitol uvedla model pracovníka v Dětském domě Zábřovice. Jak by měl vypadat pracovník, který by splňoval kritéria pro lepší a efektivnější práci s romskými dětmi a mládeží v tomto zařízení. Pracovník by měl mít pedagogické vzdělání nebo nastudované alespoň základy pedagogiky, také vývojovou psychologii, konkrétně psychologii dítěte v předškolním a školním věku života. Měl by ovládat zvládání krizových situací, vzhledem k tomu, že se zařízení nachází v romské části města Brna, která patří k jedné z nejnebezpečnějších v tomto městě a pracovník každý den vyzvedává děti z domu a zase je odvádí do této nebezpečné čtvrti a stává se, že se setkává s nepříjemnými a nebezpečnými situacemi, které nejsou příjemné a snadné řešit. Také by bylo vhodné, aby měl zaměstnanec vzdělání ohledně romské menšiny. To se vyučuje v rámci metod sociální práce na vysokých a vyšších odborných školách. Samotné kurzy ohledně tohoto vzdělání a problematiky autorka nedohledala. Jak již se autorka zmiňuje tyto kurzy uvedla z jedné ze svých kapitol. Jak informace ohledně doplnění kurzu tak také jak kurz souvisí s prací v Dětském domě Zábřovice.

Autorka spolupracovala s vedoucí Dětského domu Zábřovice s Mgr. Lenkou Sládečkovou DiS., která jí po dobu psaní bakalářské práce dodávala informace o chodu zařízení a informace ohledně zaměstnanců a praktikantů. Autorka také čerpala ze svých vlastních zkušeností a postřehů, které za dobu výkonu praxe a posléze dobrovolnické činnosti získala. Mgr. Lenka Sládečková DiS. sama uvádí, že vzdělání zaměstnanců v Dětském domě Zábřovice je nedostačující a zaměstnanci by si měli určité kurzy dodělat nebo rozšířit své vzdělání v okruhu romské problematiky a dětí předškolního a školního věku. Vzhledem k tomu, že Dětský dům Zábřovice má pouze sedm zaměstnanců, je nezbytné, aby zde působili také praktikanti, kteří nemají předchozí zkušenosti nejen v oboru, ale mnohdy je to právě jedna z prvních praxí, které za dobu studia vykonávají. Vzhledem k tomu, že romská školka v Brně není a rodiče nepovažují za nutné nebo důležité děti do předškolního vzdělání dávat, začínalo zařízení jen s pár dětmi a nebylo zde za potřebí tolik zaměstnanců. Nyní Dětský dům Zábřovice funguje několik let a o jeho působnosti se mezi romskou komunitou ví. Navíc zařízení navštěvují děti, kteří mezi sebou mají příbuzenský vztah a počet dětí rychle roste, proto musí vedoucí nabírat hodně praktikantů, aby se měl dětem kdo naplno věnovat.

Autorka považuje jako hlavní nevýhodu své bakalářské práce malý počet respondentů, vzhledem k tomu, že v Dětském domě Zábřovice pracuje pouze 7 zaměstnanců a

praktikanti. Byla ráda, že mohla s pomocí Mgr. Lenky Sládečkové DiS. dohledat také praktikanty, kteří zde svoji práci vykonávaly v minulosti a mohly vyplnit dotazník, pro lepší a kvalitnější bakalářskou práci. Jako přínos své bakalářské práce vidí autorka v pomoci pro lepší chod zařízení a kvalitnější výuku romských dětí a mládeže v Dětském domě Zábřdovice. Díky bakalářské práci si vedoucí tohoto zařízení může v budoucnu vybírat zaměstnance, kteří budou odpovídat modelu, který autorka uvedla nebo se budou přibližovat aspoň dosaženým vzděláním. Samotná Mgr. Lenka Sládečková DiS. byla ráda za zpracování informací od zaměstnanců a dobrovolníků. Má spoustu práce se samotným chodem zařízení a na další vzdělávání zaměstnanců neměla čas. Také uvedla, že si bude muset každý zaměstnanec nastudovat odbornou literaturu minimálně ohledně metod sociální práce a psychologie dětí. Svým zaměstnancům nabídne doděláním některého z kurzů, které autorka vypsala v jedné ze svých kapitol. Autorka by se v práci dále mohla ubírat k vytvoření vzdělávacího plánu pro zaměstnance Dětského domu Zábřdovice, kdy by vypsala konkrétní kurzy, termíny jejich doděláním, popřípadě nastudování odborné literatury.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ARMSTRONG, M. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy*. Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-1407-3.

BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika (Vybrané kapitoly)*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1994, ISBN 978-809-6994-403.

BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Metodika vzdělávání dospělých: studijní text pro projekt reg. Č. CZ. 04. 1. 03. /3.3.10.2/0020*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická, 2007.

BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008, ISBN 978-802-4725-802.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, ISBN 80-85931-79-6.

KOONTZ, H., WEIHRICH, H. *Management*. Praha: East Publishing, 1998, ISBN 80-721-9014-8.

KOMENSKÝ, J. A. *Obecné porady o nápravě věcíh lidských*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1992, ISBN 80-205-0228-9.

LEDNICKÝ, V. *Základy managementu*. Ostrva: Repronis, 2007, ISBN 978-80-7329-148-8.

MAREŠ, J., J. Průcha a E. Walterová. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-647-6.

MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0174-8.

MUŽÍK, J. *Androdidaktika*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-049-9.

MUŽÍK, J. *Didaktika dospělých*. Praha: MJF, 2002. ISBN 80-86284-21-2.

MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005, ISBN 80-7238-220-9.

MUŽÍK, J. *Management ve vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, ISBN 80-86432-00-9.

MUŽÍK, J. *Rozdíly mezi vzděláváním dětí, mládeže a dospělých*. Praha: MJF, 2004, ISBN 80-86284-45-X.

NAVRÁTIL, P a kol. *Romové v české společnosti*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-741-8.

TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2.vyd. Praha: Portál, 2006, ISBN 80-7367-178-6.

PALÁN, Z. *Lidské zdroje*. Praha: Academia, 2002, ISBN-80-200-0950-7.

PLAMÍNEK, J. *Lidské zdroje*. Praha: Grada, 2010, ISBN-978-80-247-3235-0.

RENOTIÉROVÁ, M. *Základy speciální pedagogiky 1*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, ISBN-80-244-1083-4.

VACÍNOVÁ, M., D. TRPIŠOVSKÁ a M. FARKOVÁ. *Psychologie*. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského, 2010, ISBN 978-80-7452-008-2.

VETEŠKA, J. *Kompetence ve vzdělávání dospělých*. Praha, 2010, ISBN-978-80-86723-98-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

HESTIA, *Dobrovolník*. [online]. [cit. 2013-04-15]. Dostupné z <http://www.dobrovolnik.cz/>

EDUCO CENTRUM s.r.o., Profesionální kvalifikace. [online]. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z <http://www.profesnikvalifikace.cz>

SLÁDEČKOVÁ, L. *Dětský dům Zábrdovice*. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z <http://www.ddz.wz.cz/>

ČESKÁ ARTETERAPEUTICKÁ ASOCIACE, *Arteterapie*. [online]. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z <http://www.arteterapie.cz>

SEZNAM PŘÍLOH

- 1. Dotazník**
- 2. Seznam tabulek**

Příloha 1

Dotazník

Dobrý den,

Jmenuji se Karolína Soukupová, jsem studentkou University Jana Ámose Komenského v Praze, obor vzdělávání dospělých. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku k mojí bakalářské práci. Tento dotazník se týká vzdělávání pracovníků a dobrovolníků v Dětském domě Zábřovice (DDZ), Brno. Dotazník je anonymní.

Děkuji za Váš čas.

1. Jak vnímáte své vzdělání vůči Vaší práci v DDZ?
  - a) dostačující
  - b) ucházející
  - c) nedostačující

2. Předchozí praxe ve vzdělávání (vypsát)

3. Myslíte si, že byste na práci v DDZ potřeboval nějaké jiné vzdělání, popřípadě kurz? Jestli ano, uveďte, prosím, jaký.

4. Absolvované kurzy (vypsát)

5. Motivace k absolvování kurzu
  - a) z vlastní iniciativy
  - b) z doporučení zaměstnavatele

6. Kolik let pracujete nebo se angažujete v DDZ?
  - a) max. 1 rok
  - b) 2 - 3 roky
  - c) 4 roky a více

7. Oblast kde se angažujete (pracujete)

- a) ASABEN
- b) Doučování
- c) ASABEN i doučování

8. Pracovně právní vztah v Dětském domě Zábrdovice

- a) dobrovolník
- b) praktikant
- c) zaměstnanec

9. Dosažené vzdělání

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

10. Pohlaví

- a) žena
- b) muž

11. Věk

- a) 0 - 20 let
- b) 21 - 30 let
- c) 31 a více

Příloha 2

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vzdělávání vůči práci v DDZ

Tabulka č. 2: Další potřebné kurzy a vzdělání

Tabulka č. 3: Motivace doděláním kurzu

Tabulka č. 4: Roky v DDZ

Tabulka č. 5: Pracovně právní vztah k Dětskému domu Zábřdovice

Tabulka č. 6: Vzdělání respondentů

Tabulka č. 7: Pohlaví respondentů

Tabulka č. 8: Věk respondentů

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Karolina Soukupová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Formy vzdělávání dospělých v Dětském domě Zábřovice

Rok: 2014

Počet stran textu: 40

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých zdrojů: 22

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Vronský